పంట పొలాల్లో ఎన్నాళ్లీ మంటలు?

జయప్రకాష్ నారాయణ్

BB-27_Feb-2006

వచ్చే ఆర్థిక సంవత్సరపు బడ్జెట్‌ను ప్రవేశపెట్టడానికి కేంద్ర విత్త మంత్రి సిద్ధపడుతున్నారు. వ్యవసాయ రంగం ఈ సందర్భంగా ఆయనకు అత్యంత ఆందోళన కలిగిస్తూ ఉండవచ్చు. గత ఏడాది వానలు బాగా కురిశాయి. రబీ దిగుబడులూ ప్రోత్సాహకరంగా ఉండబోతున్నాయి. కానీ, దశాబ్ద కాలంగా వ్యవసాయ రంగంలో వృద్ధి కొరవడటం, అది దాదాపు రెండు శాతం వద్దే నిలిచిపోవడం గమనార్హం. వ్యవసాయ వృద్ధి రేట్లు తక్కువగా ఉండటం నాలుగు రకాలుగా కలవరం కలిగిస్తోంది. మొదటిది- స్థూల దేశీయోత్పత్తి (జి.డి.పి.) వృద్ధిరేట్లు అధికస్థాయిలో కొనసాగాలంటే- వ్యవసాయ వృద్ధి రెండింతలు కావలసి ఉంటుంది. అంటే- ఇప్పుడున్న రెండు శాతం నుంచి నాలుగు శాతానికి చేరాల్సి ఉంటుంది. రెండోది- వ్యవసాయ దిగుబడుల ద్వారా గ్రామీణ ప్రజానీకానికి మంచి ఆదాయాలు లభించకపోతే తయారైన వస్తువులు, సేవల గిరాకీ పడిపోతుంది. దాంతో వాటి అనుబంధ రంగాల వృద్ధిపై తీవ్ర దుష్ప్రభావం పడుతుంది. మూడోది- మన జి.డి.పి.లో వ్యవసాయం వాటా బాగా పడిపోతోంది. 1991-92లో జి.డి.పి.లో వ్యవసాయం వాటా 31.3 శాతం కాగా, 2003-04 నాటికి అది 22.1 శాతానికి దిగజారిపోయింది. ఫలితంగా గ్రామీణ భారతంలో క్షోభ-సంక్షోభాలు, నిరాశా-నిస్పృహలు అలముకొంటున్నాయి. దేశ జనాభాలో దాదాపు 60 శాతం మంది నేటికీ ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో వ్యవసాయంపై ఆధారపడినవారే. పని దొరకని వ్యవసాయ కూలీలకు వ్యవసాయేతర రంగంలో తగు ఉపాధి అవకాశాలు కల్పించడం లేదు. మనకు కలవరం కలిగిస్తున్న నాలుగో అంశమిది.

ఛిద్రమైన బతుకు చిత్రాలు

ఈ సవాళ్లను సత్వరం సమర్థంగా ఎదుర్కొనకపోతే తీవ్ర సామాజిక అశాంతి, రాజకీయ అస్థిరత తప్పవనిపిస్తోంది. ఆకలిదప్పులు, రైతన్నల ఆత్మహత్యలు, జీవనోపాధికోసం పెద్దయెత్తున పట్టణ ప్రాంతాలకు వలసలు- గ్రామసీమలు ఇప్పటికే కునారిల్లిపోతున్నాయనేందుకు నిదర్శనాలు. గత దశాబ్దకాలంగా దేశంలోని అనేక ప్రాంతాల్లో వామపక్ష తీవ్రవాదం పెచ్చుమీరింది. గ్రామీణ భారతంలో నిరాశ నిస్పృహలు పెరిగిపోతున్నాయనేందుకు ఇది తార్కాణం. గణాంకాలు వాస్తవ పరిస్థితికి అద్దం పడుతున్నాయి. వ్యవసాయంపై ఆధారపడుతున్న 55 శాతానికి పైగా భారతీయుల తలసరి ఆదాయం- మిగతావారి ఆదాయంలో 23 శాతమే. మనది అసలే పేద దేశం. పైగా, ఇక్కడి అత్యధిక ప్రజానీకానికి ఇలా అన్నివిధాలా మొండిచెయ్యి ఎదురవుతోంది. మన ఆర్థిక, రాజకీయ వ్యవస్థలను బలహీనపరచే పరిణామమిది.

హరిత విప్లవం మొదట్లో విజయవంతం కావడంతో గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థ పుంజుకొంది. వ్యవసాయ మంత్రిగా సి.సుబ్రహ్మణ్యం చతుర నాయకత్వం, బి.ఎన్.శివరామన్‌వంటి ఉన్నతోద్యోగుల వెన్నుదన్నులు, యావత్ శాస్త్రవేత్తల అండదండలతో మన వ్యవసాయ రంగం నవోత్సాహంతో కొత్త పుంతలు తొక్కింది. మన వ్యవసాయ రంగానికి సరికొత్త రూపురేఖలు కల్పించడం వెనుక నార్మన్ బోర్లాగ్‌వంటి దార్శనికులు, శాస్త్రజ్ఞుల కృషి ఎంతో ఉంది. ఏడో దశకంలో పరిస్థితి మారింది. వ్యవసాయ రంగం ప్రభుత్వ కబంధ హస్తాల్లో చిక్కింది. వాణిజ్యపరమైన నియంత్రణలు, మార్కెట్ సంబంధమైన ఆంక్షలవల్ల వ్యవసాయ రంగంలో స్తబ్ధత ఏర్పడింది. ధరల్ని కావాలనే చాలా తక్కువగా నిర్ణయించారు. మన రైతులదే పైచేయిగా ఉన్న పరిస్థితుల్లో

ఎగుమతులను నిషేధించారు. అవసరాలను బట్టి ఇక్కడికన్నా అధిక ధరలతో దిగుమతులకు అనుమతించారు. నిత్యావసర వస్తువుల చట్టం, ఇతరత్రా నియంత్రణలు, సేకరణ- వాణిజ్యపరమైన ఆంక్షలవల్ల ధరలు దిగనాసిల్లడమే కాకుండా అవినీతి విపరీతంగా పెరిగిపోయింది. పౌర సరఫరాలు, నిఘా వ్యవస్థ, ధాన్యసేకరణ సంస్థల్లో అధికారుల నియామకం దరిమిలా వ్యవసాయ సంబంధ ఆర్థిక కార్యకలాపాల్లో అవినీతి, అక్రమాలు అంతర్భాగాలైపోయాయి.

తొమ్మిదో దశకంలో ఆర్థిక సరళీకరణలో భాగంగా వ్యవసాయోత్పత్తుల అమ్మకంపై ఆంక్షలను సడలించారు. ప్రతికూల వాణిజ్య నిబంధనల్ని చాలావరకు సానుకూలంగా మార్చారు. ఆహార ధాన్యాల సేకరణ ధర అదివరకు మార్కెట్ ధరకన్నా తక్కువగా ఉండేది. దాన్ని మార్కెట్ ధరకన్నా ఎక్కువకు పెంచారు. అదే సమయంలో ఇతరత్రా సమస్యలు ముంచుకొచ్చాయి. ఉత్పాదకత కుంటుపడింది. భారతీయ ఆహారోత్పత్తులు గట్టి పోటీ ఇచ్చే పరిస్థితి పోయింది. వాణిజ్య సరళీకరణ, పెద్దయెత్తున నూనెగింజలు, పప్పులు, పత్తి దిగుమతి వల్ల పరిశ్రమ, వినియోగదారులు లాభపడినా- దేశీయ వ్యవసాయం దారుణంగా దెబ్బతింది. దేశంలోని అనేక ప్రాంతాల్లో వరుసగా కొన్నేళ్లపాటు అతివృష్టి లేదా అనావృష్టి ఏర్పడటంతో గ్రామీణ ప్రజల బతుకు చిత్రాలు ఛిద్రమయ్యాయి. వ్యవసాయ రంగంలోకి ప్రభుత్వ స్థూల పెట్టుబడులు తగ్గిపోవడంతో వ్యవసాయ రంగం క్రమేపీ దిగజారింది. ఉత్పాదకత, పోటీతత్వం దారుణంగా పడిపోయాయి. వ్యవసాయ రంగంలో పని కోల్పోతున్న వారిని ఇతర రంగాలు చేర్చుకోలేకపోతున్నాయి. దాంతో మన ఆర్థిక, సామాజిక వ్యవస్థలకే తీవ్ర ముప్పు ముంచుకొస్తోంది. ప్రస్తుత బర్డ్‌ఫ్లూ భయంవల్ల పౌల్ట్రీ ఉత్పత్తులకు డిమాండ్ బాగాపడిపోయి, పరిస్థితి మరింత క్షీణించే ప్రమాదం ఉంది. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో వ్యవసాయ రంగాన్ని, గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థను పునరుత్తేజం చేయడానికి ఆర్థిక మంత్రి ఏం చేయగలరు? కారుచౌకగా లభించే వస్తువుల దిగుమతిని అడ్డుకోవడం అవసరమే. కానీ, ప్రపంచమే ఒక కుగ్రామంగా మారుతున్న ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో, చౌకగా వస్తువుల దిగుమతికి అవకాశం ఉన్నప్పుడు- వంటనూనెలు, పప్పులవంటి వాటికోసం అధిక ధరలు చెల్లించడానికి వినియోగదారులు అంగీకరించరు. అయితే- పత్తి దిగుమతులపై అధిక సుంకాలు విధించడం ద్వారా పత్తి రైతుకు మరింత రక్షణ కల్పించాలి. గత కొన్నేళ్లుగా మన దేశం ఏటా కోటి బేళ్ల పత్తిని దిగుమతి చేసుకుంటోంది. 30 ఏళ్ల మొత్తం దిగుమతులకన్నా ఇది ఎక్కువ. భారతదేశం ఇకనైనా దుస్తుల రంగంలో మార్కెట్‌లో పోటీపడేతత్వాన్ని పెంచుకోవాలి. మన దుస్తులు ప్రపంచ మార్కెట్‌లో పోటీపడాలంటే, పత్తిధరలు ఒక స్థాయికి మించి పెరగకుండా చూడాలి.

అనవసరమైన సబ్సిడీలవల్ల విలువైన వనరులు హరించుకుపోతున్నాయి. రైతులకు, వినియోగదారులకు ఎటువంటి మేలు జరగకపోగా అవినీతి మాత్రం పెరిగిపోతోంది. అందుకే ఈ సబ్సిడీల్లో చాలా వాటిని క్రమబద్ధీకరించాలి లేదా తొలగించాలి. ఆ వనరులను వ్యవసాయ రంగంలో పెట్టుబడిగా పెట్టి, ఉత్పాదకతను పెంపొందించాలి. పరపతి విస్తరణ ప్రభుత్వ విధాన లక్ష్యమైనప్పటికీ, దానివల్ల మిశ్రమ ఫలితాలే వచ్చాయి. పరపతి సహకార సంఘాలపై మితిమీరిన ప్రభుత్వ నియంత్రణ, అవినీతిపరులైన అధికారుల బలవంతపు వసూళ్లు, భూమి రికార్డులు సరిగా లేకపోవడం, బలహీనమైన పరపతి వ్యవస్థ, వ్యవసాయోత్పత్తులకు తగినంత డిమాండ్ లేకపోవడంవల్ల పరపతి విస్తరణకు పరిమితులేర్పడ్డాయి. విస్తరణ వ్యవస్థ నిశ్చేష్టమైపోయింది. ప్రభుత్వ సంస్థలు అవినీతికి, అసమర్థతకు ఆలవాలమయ్యాయి. ఫలితంగా విత్తనాల కొరత ఏర్పడింది. నాణ్యతలేని ఉత్పాదక సాధనాలు రంగప్రవేశం చేశాయి. సబ్సిడీలు, రుణాలు, విస్తరణ, ఉత్పాదక సాధనాలకు సంబంధించిన సమస్యల పరిష్కారానికి సమర్థమైన సంస్థాగత యంత్రాంగాన్ని రూపొందించాల్సిన అవసరం

ఎంతైనా ఉంది.

మాటలు కాదు, చేతలు ముఖ్యం

వ్యవసాయ రంగం భవిష్యత్తు బాగుండాలంటే ప్రభుత్వం మరికొన్ని చర్యలు కూడా తీసుకోవాలి. మూడు కీలక రంగాలపై ప్రధానంగా దృష్టి సారించాలి. ముందుగా వ్యవసాయ మార్కెట్లను సంస్కరించి, అందరికీ అందుబాటులోకి తేవాలి. నియంత్రిత మార్కెట్లలో గుత్తాధిపత్యం కొనసాగుతోంది. అవినీతి, అసమర్థతకు అవి ఆలవాలమయ్యాయి. మండీలు కొన్ని రాష్ట్రాల్లో బాగా పనిచేస్తుంటే మరికొన్ని రాష్ట్రాల్లో రాజకీయ ప్రాపకం, అవినీతితో అవి భ్రష్టుపట్టిపోతున్నాయి. ముఖ్యంగా కూరగాయలు, పండ్లు పండించే రైతులు, చేపల పెంపకందార్లు పూర్తిగా స్థానిక మాఫియాల, దళారుల దయాదాక్షిణ్యాలపై ఆధారపడాల్సి వస్తోంది. వ్యవసాయ మార్కెటింగ్ రాష్ట్రానికి చెందిన అంశం. మార్కెట్లను సత్వరం సంస్కరించే దిశలో రాష్ట్రాలు సాగాలంటే వాటికి సరైన ప్రోత్సాహ ప్రోద్బలాలు అవసరం.

వ్యవసాయ ఉత్పత్తికి అదనపు విలువను జోడించడం భవిష్యత్తుకు కీలకం. ఇది రెండో అంశం. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో నెలరోజుల క్రితం 16 రూపాయలకు కిలో లెక్కన అమ్ముడైన టమోటాలు, ఇప్పుడు రూపాయికే లభిస్తున్నాయి. తొందరగా పాడైపోయే వస్తువుల ధరల విషయంలో ఇలాంటి హెచ్చుతగ్గులు మామూలే. అదృష్టవంతులైన కొంతమంది రైతులు అధిక ధరలవల్ల లాభపడతారేమోకానీ, ధరలు పడిపోతే అత్యధిక రైతులు నష్టపోతారు. పంట పండించడానికి చేసిన ఖర్చు కూడా వారికి తిరిగిరాదు. పెద్దయెత్తున వ్యవసాయోత్పత్తుల ప్రాసెసింగ్ జరపడమే తరణోపాయం. దీనివల్ల ఉత్పత్తుల విలువ పెరుగుతుంది. ఆదాయాలు పెరుగుతాయి. మార్కెట్లలో అమ్మకానికి భరోసా ఉంటుంది. స్థానిక ఆర్థిక వ్యవస్థలు పుంజుకొంటాయి. కొత్త ఉద్యోగాలు ఏర్పడతాయి. ఉపాధి అవకాశాలు మెరుగుపడతాయి. వ్యవసాయ రంగాన్ని పునురుత్తేజితం చేయాలంటే- మౌలిక రంగాల అభివృద్ధి, పెట్టుబడులకోసం బడ్జెటరీ మద్దతుతోపాటు వ్యవసాయోత్పత్తుల ప్రాసెసింగ్‌కు విధానపరమైన తోడ్పాటూ అవసరం.

గ్రామ ప్రాంతాల్లో లక్షలమంది యువకులు నిరుద్యోగులుగా ఉన్నారు. వారికి ఉద్యోగాలు లభించే పరిస్థితి లేదు. ఇది మూడో అంశం. నానాటికి తీసికట్టుగా మారుతున్న వ్యవసాయం వారికి జీవనోపాధి కల్పించజాలదు. పరిశ్రమా వారిని ఆదరించి, ఆదుకోదు. ఉద్యోగాల సృష్టికోసం గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో చిన్న, మధ్యతరహా పరిశ్రమల స్థాపనకు వీలుగా నైపుణ్యాలకు పదును పెట్టడానికి, పెట్టుబడులను పెంపొందించడానికి భారీయెత్తున ఒక కార్యక్రమాన్ని చేపట్టవలసిన అవసరం ఉంది. బడ్జెట్‌లలో వ్యవ'సాయా'నికి సంబంధించి పెద్దపెద్ద ప్రకటనలెన్నో చేస్తుంటారు. ఆచరణకు వచ్చేసరికి తుస్సుమనిపిస్తారు. కొన్నేళ్లుగా జరుగుతున్న తంతు ఇదే. 2006-07 బడ్జెట్ అందుకు భిన్నంగా ఉండగలదా?

(రచయిత లోక్‌సత్తా, 'ఓట్ ఇండియా'ల సమన్వయకర్త)